

Zeleno, ki te ljubim, zeleno

IRENA STRAMLJIČ BREZNIK

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160,
SI 2000 Maribor, irena.stramljic@um.si

KATJA PLEMENITAŠ

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Koroška cesta 160,
SI 2000 Maribor, katja.plemenitas@um.si

DOI: <https://doi.org/10.18690/scn.16.2.132-141.2023>

1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article

Prispevek predstavlja korpusno podprto raziskavo rabe izraza *zelen* v kontekstu okoljskih podnebnih sprememb v primerjavi z njegovo splošno rabo. Osrednji del prispevka predstavi analizo besede *zelen* z uporabo korpusa Gigafida 2.0 in terminološkega vira Termania. Raziskava kaže, da so v korpusu Gigafida 2.0 najmočnejše kolokacije s pridevnikom *zelen* v pomenu varovanja okolja izrazi, ki se nanašajo na politične stranke in njihovo delovanje (*zelena koalicija*, *zelena alternativa*), in izrazi s področja gospodarstva in turizma (*zelena energija*, *zelena destinacija*, *zeleno gospodarstvo*). Zanimivo je, da izraz *zeleni prehod* v obravnavanih virih ni na seznamu najmočnejših kolokacij. Domnevamo, da je razlog v tem, da se je ta zveza začela uveljavljati šele v obdobju, ki besedilno ni več zajeto v korpus Gigafida 2.0.

The article presents a corpus study of the use of the term *green* in the context of environmental changes compared to its general use. The main part of the article presents a corpus analysis of the word *green* using the Gigafida 2.0 corpus and the Termania terminological source. The research shows that in the Gigafida 2.0 corpus, the strongest collocations containing the adjective *green* with the meaning of environmental protection refer to political parties and activities (*green coalition*, *green alternative*) and terms related to economy and tourism (*green energy*, *green destination*, *green economy*). Interestingly, the popular term *green transition* is not among the strongest collocations. We assume this is due to this expression becoming more established in the period no longer covered by the Gigafida 2.0 corpus.

Ključne besede: pridevnik *zelen*, okolje, korpus, kolokacije, terminologija

Key words: the adjective *green*, environment, corpus, collocations, terminology

1 Uvod

V prispevku¹ predstavljamo rabo besede *zelen*, podprto s korpusno analizo jezikovne rabe, saj želimo raziskati rabo pridevnika *zelen* v kontekstu okoljske problematike in ga primerjati z rabo v drugih kontekstih, kot jih opisuje splošni slovar slovenskega knjižnega jezika. Jeziki so se namreč v zadnjem desetletju odzvali na okoljske in podnebne spremembe z razvojem posebnega okoljskega diskurza. V jezikoslovju in literarnih vedah se je tako razvila posebna veja, ki se ukvarja z jezikom v ekološkem kontekstu, poimenovana ekolingvistika (Halliday 2001) oz. ekološko jezikoslovje, katerega del je ekokritika (Čeh Steger 2015). V jezikoslovju je tovrstna raba jezika pogosto opredeljena kot posebna funkcijska zvrst, v angleščini poimenovana tudi *Greenspeak*, tj. zeleni govor. Zeleni govor se nanaša na različne načine, ki jih uporabljamo pri komuniciranju o temah okolja v pisni, govornjeni ali slikovni obliki. Izraz zeleni govor kaže na tesno povezanost okoljskega diskurza z zeleno barvo. V jezikovni rabi se to med drugim kaže z naraščanjem samostalniških besednih zvez, ki vsebujejo pridevniški prilastek *zelen*. Opažanja kažejo, da se izraz *zelen* pomensko prilagaja različnim odnosnicam, vsem pa dodaja izrazito pozitivno konotacijo v smislu varovanja okolja in trajnostnega razvoja. V zadnjem času je tako mogoče opazovati uveljavitve novih sintagm v javnem diskurzu, kot je *zeleni prehod*, pa tudi rabo izraza *zelen* v poimenovanjih organizacij in projektov, ki se ukvarjajo z okoljskimi temami (npr. *Društvo Zeleno zdravje* ali projekt Filozofske fakultete Univerze v Mariboru *Zelen.kom – Komuniciranje podnebne krize za uspešen prehod v zeleno družbo*, ki je le eden izmed številnih potekajočih v okviru nacionalnega programa reform in naložb, poimenovanega Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)).

Kljub sodobnim raziskavam okoljskega diskurza pa v slovenskem prostoru še vedno manjka korpusno podprtih študij tovrstnih ključnih izrazov, kot je npr. beseda *zelen*, in opredelitev njihove vloge v novi, tj. prookoljsko motivirani jezikovni rabi. S to raziskavo želimo prispevati k zapolnitvi te vrzeli.

Prispevek je strukturiran tako, da so najprej orisani vpliv, vloga in simbolika zelene barve. Sledi predstavitev slovarskega pomena in tipičnih kolokacij ter terminoloških zvez, ki vsebujejo izraz *zelen*, v sklepu so povzete ugotovitve predstavljene študije in ponujene nadaljnje možnosti za raziskave.

2 Zakaj zeleno?

Družbeno-ekološki problemi kot neenakost, podnebne spremembe, onesnaževanje in posledično izguba biotske raznovrstnosti so postale ključne besede

¹ Prispevek je nastal v okviru Raziskovalnega programa št. P6-0156 (*Slovensko jezikoslovje, književnost in poučevanje slovenščine, 2020–2025*, vodja programa prof. dr. Marko Jesenšek), ki ga sofinancira Javna agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

sodobnega časa. Kot protiutež temu se postavljata potreba po spremenjenem človekovem odnosu do okolja in potreba po vse večji povezanosti z naravo, od katere smo se preveč odtujili (GreenComp 2022, 29). Zato so v različnih diskurzih sodobnega časa vse pogosteje pojavljajo besedne zveze *zelena površina*, *zelena prestolnica*, *zelene energije*, *zelena alternativa*, *zelena koalicija* ..., ki vključujejo atribut *zeleno*.

To ne preseneča, saj se zelena barva v naravi, h kateri se ponovno vračamo, pojavlja v izjemno velikih količinah in je njen vpliv na ljudi ugoden. V evropski simboliki ima zelena barva bogato tradicijo. V srednjeveški ljubezenski poeziji je zeleno dekle simboliziralo mlado samsko dekle brez erotičnih izkušenj, godno za možitev. Po svoje je tudi zelo ambivalentna barva, ker je po eni strani to barva lovcev, a tudi barva hudiča, ki je lovilec človeških duš. Tudi vse demonično Evropejci povezujemo z zeleno barvo, npr. barva zmaja. V politiki se kot barva narave pojavlja za stranke, ki se borijo za zaščito okolja. S psihološko-simboličnega zornega kota pa je to barva vegetacije, saj gozdove označujemo kot *zelena pljuča* in džunglo kot *zeleni pekel*.

Po raziskavah je zelena barva tretja najbolj priljubljena barva v Sloveniji, ki jo Slovenci najpogosteje povezujemo z naravo, kot kažejo zbrane asociacije (*trava, reka, plodnost, pomlad* ...), s pozitivnimi čustvi (*zadovoljstvo, sproščenost, razigranost, igrivost* ...), močjo in energijo (*zdravje, energija, moč, delo, gibanje*), lepoto (*eleganca*), v manjši meri pa s slabim in zlim (*strupenost, nezrelost, grobost, krutost, hudobnost*) ali negativnimi čustvi (*odtujenost, anksioznost, dvom, strah, gnus, zavist* ...), saj zelena pomirja, sprošča organizem in je v večji meri povezana s pozitivnimi čustvi. Fiziološko namreč učinkuje pomirjujoče na živčni sistem. Zato zeleno barvo pogosto povezujemo z ljubeznijo, optimizmom in veseljem, saj ima izrazito pozitiven vrednostni pomen in je pogosto prisotna na risbah veselja (Kovačev 1997: 66, 124–126, 232).

V raziskavi, ki je bila izvedena za namen ustvarjanja turistične blagovne znamke za Slovenijo kot celoto, znano pod imenom *I Feel Slovenia*, je večina anketirancev izbrala zeleno barvo kot barvo, ki najbolje predstavlja Slovenijo. Zelena barva je bila v anketah prepoznana kot simbol za življenje v harmoniji z naravo in je zato v zasnovani kampanji uporabljena tako v besedilnem kot slikovnem materialu za znamenje, da je Slovenija privlačna, naravna, zdrava in varna turistična destinacija (Konečnik Ruzzier 2012).

3 Zeleno v jeziku

Pojavnost določene besede oz. sopojavljanje v besednih zvezah in pogostnost v jeziku sta povezani s pomenom leksema, njegovimi slovnično predvidljivimi kolokacijami in tudi z aktualnim družbenim trenutkom.

Opozorili smo, da je *zeleno* zelo aktualno v trenutni svetovni okoljski politiki, zato je pridevnik *zelen* zelo pogosta beseda. Slovenski referenčni korpus Gigafida 2.0 prinaša kar 147.339 pojavitev tega pridevnika v različnih zvezah.

Med vrstami besedila, v katerih se pojavlja, so najpogostejši časopisi (62.293), internet (41.066), revije (30.260), leposlovje (7.199) in stvarna besedila (6.263).² Iskalnik Google s ključno besedo »zelen« pa ponudi kar 3,760.000 pojavitev.

Etimologija pridevnika *zelen*, ki se pojavlja v mnogih slovanskih jezikih, izvira iz posebne indoevropske baze, ki pomeni 'svetiti se', ter 'zlat, rumen, zelen' in povezuje še besede *zel*^l, *zelje*, *zlat*, *žolč*, *žolt* in *želva* (SES).

Slovar slovenskega knjižnega jezika 2 (v nadaljevanju SSKJ 2) pridevnik *zelen* opredeljuje kot večpomenko: 1. 'ki je take barve kot trava ali (mlado) listje'; 2. 'ki ohranja okolje, zlasti z uporabo obnovljivih virov energije'; 3. 'v katerem še potekajo življenjski procesi'; 4. 'ki ni dozorel, še ni zrel'; 5. ekspr. 'zelo bled'; 6. v zvezi *zelena mrena* 'očesna bolezen'. Bogato sta razraščeni tudi frazeološko³ in terminološko gnezdo.

Zanima nas, kateri pomeni in pripadajoče besedne zveze so v jezikovni rabi najpogostejše, zato bomo opravili jezikovno analizo z uporabo jezikovnega orodja, s pomočjo katerega bomo pridobili najtrdnjše sopojavnice pridevnika *zelen*.

4 Kolokacijska slika pridevnika *zelen*

Slovarski opis prinaša strukturirano pomenje, razvrščeno od najpogostejšega, ki je prvi, pa vse do manj pogostejšega pomena leksema. Vse to pa je mogoče dodatno preveriti tudi z izdelavo kolokacijske slike (Stramljič Breznik 2022: 211–236), ki lahko pokaže tipično in najpogostejšo družljivost pridevnika *zelen*, kot se kaže v rabi, ki jo predstavlja referenčni korpus Gigafida 2.0.

Za prikaz najtipičnejših sopojavnic smo uporabili korpusni pristop z orodjem *Sketch Engine* (v nadaljevanju *SkE*), ki omogoča tudi izdelavo besednih skic in s tem prikaza leksikalnega profila izbrane iztočnice s podatki o njenih tipičnih sobesedilnih okoljih (Gantar idr. 2009: 33).

Besedne skice temeljijo na sopojavnicah, ki so pogoste in statistično pomembne sopojavitve besed glede na povezovalnost na pomenski in slovnični ravni (Šorli 2020: 40–41, 58–59). Ker gre za pridevnik, so zanj predvidljive naslednje skladijske vloge: najpogosteje levi prilastek v samostalniški besedni zvezi, povedkov prilastek in povedkovo določilo (Toporišič 2000: 563).

Odločili smo se, da za potrebe te raziskave raziščemo, s katerimi samostalniki (S_kdo-kaj?) in glagoli (S_kakšen-g?) se pridevnik *zelen* najpogosteje

² Gigafida 2.0 je nadgradnja korpusa Gigafida, ki prinaša nekatere izboljšave, predvsem pa 27-odstotni delež besedil, ki so bila objavljena po izidu prejšnje različice (2012–2018). Več na: <https://viri.cjvt.si/gigafida/System/About>.

³ Dober potencial za korpusno raziskovanje morebitnih tovrstnih paremioloških enot predstavlja metodološki pristop z raziskovanjem uvajalnih sredstev pregovorov (Ulčnik 2020: 22–39).

povezuje, in odgovorimo na vprašanje, ali le-te zveze odražajo trenutno družbeno stvarnost, ki jo zaznamuje podnebna kriza.

Zavedamo se omejitve tovrstnega uporabljenega orodja, ki so v tesni odvisnosti z: (a) besedilno sestavo, označenostjo in razpršenostjo korpusnih virov; (b) načinom obdelave podatkov, kjer je najpomembnejša vloga slovnice besednih skic in (c) uporabnikom, ki na rezultate vpliva z izbiro nastavitvev orodja (Pobirk, Zaranšek, Šuster 2009: 422).

Samostalniške sopojavnice so razvrščene po trdnosti in frekveni. Pri tem visoka frekvenca ne predstavlja nujno tudi najtrdnjše povezanosti, ki jo izraža vrednost LogDice,⁴ zato smo pri navedbi kolokatorjev za pridevnik *zelen* upoštevali vse pojavnice od vrednosti 11,2, tj. prvouvrščena beseda *luč* z 12.362 pojavitvami, ki predstavlja najtrdnjšo sopojavnico, pa do zadnje, najšibkejše, tj. beseda *revolucija*, z vrednostjo 5,2 in 158 pojavitvami.⁵

Med tipičnimi samostalniki, s katerimi se povezuje pridevnik *zelen*, so: *luč* (11,2),⁶ *barva* (9,6), *čaj* (9,5), *solata* (9,2), *površina* (8,9), *Slovenija* (*Zeleni Slovenije*) (8,7), *dres* (8,4), *veja* (8,2), *majica* (7,8), *paprika* (7,8), *oči* (7,8), *jama* (*Zelena jama*) (7,7), *list* (7,6), *zelenjava* (7,6), *miza* (7,6), *karta* (7,5), *dolina* (7,5), *zima* (7,4), *prestolnica* (7,4), *meja* (7,7), *bratovščina* (7,2) *odtenek* (7,2), *oaza* (7), *val* (7), *rastlina* (6,9), *peteršilj* (6,9), *trava* (6,8), *pas* (6,8), *gaj* (6,8), *pika* (6,7), *koalicija* (6,7), *silvanec* (6,6), *travnik* (6,6), *Jurij* (6,6), *alternativa* (6,6), *zlato* (6,5), *lista* (6,5), *otok* (6,5), *energija* (6,5), *gnojenje* (6,4), *Juri* (6,4), *bel* (6,3), *jabolko* (6,3), *tehnologija* (6,2), *grič* (6,2), *knjiga* (6,2), *poper* (6,2), *krma* (6,2), *črta* (6,2) *destinacija* (6,2), *streha* (6,2), *gozd* (6,1), *obleka* (6,1), *zmaj* (6,1), *gospodarstvo* (6,1) *preproga* (6), *mušnica* (6), *alga* (6), *turizem* (5,9), *trata* (5,9), *špargelj* (5,9), *dežela* (5,8), *bankovec* (5,7), *baretko* (5,7), *območje* (5,7), *stranka* (5,6), *levica* (*Zelena Levica*) (5,6), *polje* (5,6), *pokrajina* (5,6), *listje* (5,6), *oliva* (5,6), *uniforma* (5,5), *suknjič* (5,5), *svetloba* (5,5), *zastava* (5,5), *okolje* (5,5), *reforma* (5,5), *beluš* (5,4), *shema* (*Zelena shema*) (5,4), *žaba* (5,4), *tabor* (5,4), *plod* (5,4), *paradižnik* (5,4), *elektrika* (5,4), *abonma* (5,4), *masa* (5,3), *park* (*Zeleni park*) (5,3), *številka* (5,3), *poganjek* (5,3), *Alexsander* (*podpornik Zelenih Alexander van der Bellen*) (5,3), *mobilnost* (5,2), *hlače* (5,2), *mrena* (5,2), *del* (5,2), *okolica* (5,2), *ton* (5,2), *nahrbtnik* (5,2) *kras* (*Zeleni kras*) (5,2), *revolucija* (5,2).

Trenutna jezikovna raba kaže, da so med najtrdnjšimi (9,6–5,2) samostalniške besedne zveze s pridevnikom *zelen* take, ki po SSKJ 2 sodijo k:

- (a) Frazološki rabi (*luč*: *dobiti/prižgati zeleno luč*; *veja*: *priti na zeleno vejo*; *miza*: *sesti za zeleno mizo*; *bratovščina*: *zelena bratovščina*; *val*: *zeleni val*; *zlato*: *zeleno zlato* ‘hmelj’; *številka*: *zelene številke* ‘pozitivno poslovanje’).

⁴ Maksimalna vrednost LogDice je 14, vrednosti nad 7 so znak močne kolokacijske povezave med leksemoma (Stopar, Ilc 2019: 336).

⁵ V izbrani koligacijski shemi S_kdo-kaj? je to zadnji razpoložljivi podatek za pridevnik *zelen*. To pomeni, da je pridevnik zelo pogost v kombinaciji z velikim številom različnih samostalnikov.

⁶ Vrednost LogDice.

- (b) Prvemu slovarskemu pomenu 'ki je take barve kot trava ali (mlado) listje, ima plodove ali nadzemne liste take barve oz. je porasel z zelenim rastlinjem' (zelen/-a/-o: *barva, paprika, oči, jama, list, zelenjava, odtenek, oaza, rastlina, peteršilj, trava, gaj, travnik, otok, jabolko, grič, poper, krma, gozd, obleka, zmaj, preproga, rob, trata, bankovec, območje, polje, pokrajina, listje, oliva, svetloba, plod, paradižnik, park, poganjek, hlače, del (rastlin), okolica, ton, zima (zelena zima)*).
- (c) Različni terminološki oz. stalni besednozvezni rabi (zeleni/-a/-o: *čaj, solata, površina, karta, pas, silvanec, Jurij, gnojenje, knjiga, črta* 'ki določa nevtralno območje', *mušnica, alga, špargelj, oliva, beluš, žaba, abonma, masa* 'zeleni nadzemni deli rastline', *mrena, meja* (v povezavi z migrantsko krizo).
- (d) Drugemu slovarskemu pomenu 'ki ohranja okolje, zlasti z uporabo obnovljivih virov energije': (zeleni/-a/-o: *Zeleni Slovenije; Zelene doline Žalec, prestolnica, koalicija, alternativa, lista, energija, tehnologija, destinacija, streha, gospodarstvo, turizem, dežela, stranka, Zeleni, okolje, reforma, shema, elektrika, mobilnost, zastava, nahrbtnik (Zeleni nahrbtnik 'gibanje s področja okoljske vzgoje v vrtcih')*, *Zeleni kras* ('blagovna znamka'), *revolucija (zelena revolucija 'povečanje pridelkov'*. Zanimivo je, da izraz *zeleni prehod* ni na seznamu stotih ponujenih najmočnejših kolokacij. Domnevamo, da je razlog v tem, da se je ta zveza začela uveljavljati šele v obdobju, ki besedilno ni več zajeto v korpus Gigafida 2.0.
- (e) Pogoste so tudi besednozvezne metonimije za športnike, ki pripadajo zeleni ali zeleno-beli klubski barvi (*dres, majica, tabor*), za najboljšega golfista (*suknjič*), pripadnika (posebne) vojaške enote (*baretko, uniforma*) in za časopisno rubriko z zelenimi vsebinami (*Zelena pika*).

Izbranih glagolskih sopojavnic je znatno manj. S trdnostjo od 8,3 do 3,9 se pojavljajo glagoli *prižgati, zasvetiti, goreti, svetiti*, ki podpirajo tako dobesedni ('zelena luč na semaforju') kot preneseni pomen ('dobiti dovoljenje ali odobritev za kaj'). Glagoli *podpirati, pridobiti, zahtevati, pridružiti, sodelovati, praviti, imeti* so povezani z *zeleno stranko* oz. *zelenimi* in le v manjši meri s pomenom barve, s katero so najpogosteje vezani glagoli *prevladovati, postati, ostati, videti*.

Dostopne samostalniške (100) in glagolske (15) sopojavnice v dveh izbranih besednih skicah v orodju *SkE* ne potrjujejo nekaterih spodnjih stalnih besednih zvez, ki pa jih je v jezikovni rabi mogoče potrditi z uporabo drugih besednih skic.

Iskalni pogoj *zelen + prst* potrди tudi novejši, iz angleščine prevzeti frazem, *imeti zelene prste* (blizu 50 pojavitev), ki ga navaja Slovar slovenskih frazemov. Zelo omejena iskalna pogoja *še + zelen* z več kot 60 konkordancami ter *zelenih + letih* z 1 konkordanco potrjujeta tudi frazeološka pomena, ki se povezujeta v SSKJ 2 s 4. pomenom pridevnika *zelen* 'ki ni dozorel, še ni zrel' in tvorita frazema *biti še zelen* (npr. *Bil sem zelo mlad, še zelen in objesten*) in *biti v*

zelenih letih (Beleta je deklič, ki ste ga v zelenih letih vzljubili in zapravili, ker ste ga ljubili preveč).

Zadnji, 5. slovarski pomen SSKJ 2, označen s kvalifikatorjem ekspr.(esivno) 'zelo bled' v rabi *biti zelen od jeze, strahu, zavisti* je pri iskalnem pogoju *zelen od* po trdnosti najpogostejša sopojavnica *zavist* (83) *jeza* (21), v znatno manjšem deležu pa nastopajo sopojavnice *slabost* (4), *strah* (9), *ljubosumje, veselje, bes, skrb* (2). S 86 konkordancami je potrjena tudi zveza *zelena + pljuča*, (*Dejansko stanje je težko opisati in tisti, ki se po Golovcu, zelenih pljučih Ljubljane, sprehajajo, bodo to potrdili*).

Jezikovna raba, kot jo odslikava korpus, potrjuje tudi slovarsko predstavljene zveze *zeleni kader* 'med prvo svetovno vojno dezertirji avstrijske vojske, ki so se skrivali v gozdovih' (10 pojavitev: *Skrivali so se po domačih gozdovih, zato so dobili ime zeleni kader*); *zelena celina* (14: npr. *Čeprav v Latinski Ameriki živi skoraj polovica vseh katolikov na svetu, zelena celina premore samo 19 kardinalov*) in *zeleni kontinet* (2: npr. *Zeleni kontinent Brazilija postaja privlačen tudi za številne Slovence*), ki se sicer nanašata na Južno Ameriko, a se raba širi, npr. (*Evropa bo zelena celina, ali pa je ne bo*).⁷

5 Terminološke zveze s sestavino *zelen*

SSKJ 2 izpostavlja kot drugi danes zelo aktualen terminološki pomen 'ki ohranja okolje, zlasti z uporabo obnovljivih virov energije' s ponazarjalnima zgledoma *zelene tehnologije; zelene stranke*. Zanimalo nas je, kako razraščene so dejanske tovrstne terminološke zveze, zato smo uporabili še terminološki vir Termania z iskalnimi pogoji *zeleni / zelena / zeleno*. Prirast slovenske terminologije na aktualnem okoljskem področju je še posebej pomemben z vidika slovenskega jezika in njegove umestitve v globalni jezikovni prostor (Jesenšek 2020: 7–30). Ozaveščanje o pomenu jezika in razvijanje njegove polifunkcijskosti, še posebej v znanosti in stroki, pomeni nepodleganje globalnemu jeziku. V nasprotnem primeru se lahko izslovenimo in z jezikom izgubimo svojo kulturo, način razmišljanja in istovetnost (Jesenšek 2018: 105–118).

Kot kaže, ustvarjanje nove področne terminologije sledi potrebam prevajanja v EU, saj smo našli kar nekaj terminov. Razvrstili smo jih po področjih, znotraj njih pa po spolu jedrnega samostalnika (po zaporedju moški, ženski, srednji):⁸

- Agronomija: *zeleni podor, zeleni proizvod; zelena zaposlitev, zelena krma, zelena praha, zelena trgatav; zeleno gnojilo, semena za zeleno krmo.*
- Informatika: *zelena informacijska tehnologija.*
- Migracije: *zelena meja.*

⁷ Za vse tri besedne zveze smo poiskali pojavitve le v imenovalniku.

⁸ Po oznakah v viru ustreza določeni termin več področjem. Pri razvrstitvi smo upoštevali le navedbo prvega področja.

- Okolje (finance, tehnologija, ekonomija): *zeleni odpadki, zeleni podnebni sklad; zelena javna naročila, zelena obveznica, zelena površina, zelena rast, zelena storitev; mreža za zeleno diplomacijo, nagrada za zeleno prestolnico Evrope, plačilo za zeleno komponento, zeleno oblikovanje, zeleno podjetje.*
- Politika (okoljska): *zeleni teden, Zelena Slovenije (ZS).*
- Promet (zavarovanje): *zeleni pas, zelena karta; zelena infrastruktura; zeleno vozilo.*
- Zdravstvo: *zeleni programi socialnega in zdravstvenega varstva.*

Med najpogostejšimi je bil termin *zelena knjiga*, ki se nanaša na zbirko usmeritev EU, povezanih z okoljsko problematiko na različnih področjih, kot so politika, pravo, obramba in zdravje.

Pojavitve terminoloških zvez s sestavinami *zeleni / zelena / zeleno* smo poiskali še na Terminologičšču, tj. spletišču Sekcije za terminološke slovarje Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, ki poleg predstavitve sekcije in njenih slovarskih projektov, kratkega opisa metodologije izdelave terminoloških slovarjev in izbora terminološke literature vsebuje iskalnik po razlagalnih terminoloških slovarjih, ki so v tiskani obliki izšli po letu 2000 (Žagar Karer 2015: 22–33).

Največ tovrstnih izrazov najdemo v naslednjih terminoloških slovarjih:

- Urbanizem: *zeleni prostor, zeleni sistem, zeleni sistem mesta; ekstenzivna zelena streha, intenzivna zelena streha, javna zelena površina, javno dostopna zelena površina, zelena površina, zelena streha, zelena stena.*
- Geografija: *zeleni pas; zelena praha, zelena revolucija; zeleno gibanje.*
- Farmacija: *zeleni recept; zelena kemija, zelena knjiga.*
- Pravo: *zelena knjiga; zeleno javno naročilo.*
- Smučanje: *zelena smučarska proga.*

6 Sklep

Podnebne spremembe in okoljska problematika sta danes osrednji temi komuniciranja. Vse to pa se odraža tudi v jeziku, v katerem zasledimo visoko pojavitve pridevnika *zelen*. Njegove tipične sopojavnice ne aktualizirajo le že znanih frazeoloških in terminoloških zvez, marveč kažejo na prirast številnih novih terminoloških rab s področja evropske pravne ureditve in okoljske politike. Pridevnik *zelen* v pomenu 'ki ohranja okolje, zlasti z uporabo obnovljivih virov energije' postaja prevladujoč in se tesno povezuje še z drugim aktualnim pridevnikom *trajnosten*⁹ v pomenu 'ki z namenom dolgoročnega ohranjanja čim manj obremenjuje okolje, razpoložljive naravne vire'. Zanimivo pa je, da korpus Gigafida 2.0 ne registrira danes zelo pogoste besedne zveze *zeleni prehod*.

⁹ Zveza *zelen* in *trajnosten* dosega visoko stopnjo povezljivosti (7,4).

Skrb za zeleno okolje in trajnostna naravnost sta trenutno zelo pomembni družbeni vrednoti, vendar vse prevečkrat ostajata na ravni besed. In ne samo to: v določenih marketinških potezah sta predmet zlorab, čemur velja nameniti poseben prispevek.

VIRI IN LITERATURA

Guia BIANCHI, Ulrike PISIOTIS, Marcelino CABRERA GIRALDEZ, 2022: *Green-Comp – Evropski trajnostni okvir kompetenc*. Ur. Y. Punie, M. Bacigalupo. Urad za publikacije Evropske unije, Luksemburg. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128040> (12. 9. 2023).

Jožica ČEH STEGER, 2015: *Ekokritika in literarne upodobitve narave*. Maribor: Založba Litera.

Polona GANTAR idr., 2009: *Specifikacije za izdelavo leksikalne baze za slovenščino: opis analize referenčnega korpusa*. http://projekt.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik5/SSJ_Kazalnik_5_Specifikacije-opis-analize-korpusa_v1.pdf (12. 9. 2023).

Gigafida 2.0. <https://viri.cjvt.si/gigafida/> (12. 9. 2023).

Google. <https://www.google.com/> (12. 9. 2023).

Michael Alexander Kirkwood HALLIDAY, 2001 [1990]: New ways of meaning: The challenge to applied linguistics. *The ecolinguistics reader: Language, ecology and environment*. Ur. Alwin Fill, Peter Mühlhäusler. London: Continuum. 175–202.

Marko JESENŠEK, 2018: Slovenščina kot učni jezik in jezik sporazumevanja v slovenskem šolstvu. *Slavia Centralis* 11/2, 105–118.

Marko JESENŠEK, 2020: The Slovenian language, literature and teaching of Slovenian language research. *Slavia Centralis* 13/2, 7–30.

Janez KEBER, 2011: *Slovar slovenskih frazemov*. <https://fran.si> (12. 9. 2023).

Maja KONEČNIK RUZZIER, 2012: Developing brand identity for Slovenia with opinion leaders. *Baltic Journal of Management* 7/2, 124–142.

Asja Nina KOVAČEV, 1997: *Govorica barv*. Ljubljana: Prešernova družba.

Olga POBIRK, Petra ZARANŠEK, Simon ŠUSTER, 2009: Besedne skice za slovenščino. Kritični pogled. *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*. (Obdobja, 28). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 413–422.

Sketch Engine. <https://www.sketchengine.eu/> (12. 9. 2023).

SSKJ 2: *Slovar slovenskega knjižnega jezika 2*. <https://fran.si> (12. 9. 2023).

Marko SNOJ, 2016: *Slovenski etimološki slovar*. <https://fran.si> (12. 9. 2023).

Andrej STOPAR, Gašper ILC, 2019: Stilistična (ne)zaznamovanost moških in ženskih poimenovalnih parov za poklice v angleščini in slovenščini. *Slavistična revija* 67/2, 333–342.

Irena STRAMLJIČ BREZNIK, 2022: Kolokacijska analiza izbranega moško- in ženskospolskega para. *Slavistična prepletanja 3*. Ur. Gjoko Nikolovski, Natalija Ulčnik. Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. 211–236.

Mojca ŠORLI, Helena DOBROVOLJC (ur.), 2020: *Semantična prozodija: leksikalni in besedilno-diskurzivni vidiki*. (Zbirka Lingua Slovenica, 16). Ljubljana: Založba ZRC.

Termania. <https://www.termania.net/> (12. 9. 2023).

Terminologišče. <https://isjfr.zrc-sazu.si/sl/terminologisce/slovarji> (12. 9. 2023).

Jože TOPORIŠIČ, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja.

Natalija ULČNIK, 2020: Uvajalna sredstva pregovorov z južnoslovansko nacionalno oznako v korpusu starejše in sodobne slovenščine. *Slavia Centralis* 13/1, 22–39.

Mojca ŽAGAR KARER, 2015: Terminologišče – kraj, kjer terminolog išče. *Slavia Centralis* 8/1, 22–33.

GREEN, HOW I WANT YOU GREEN

The article presents a study of the use of the term *green*, supported by a corpus analysis. The study aims to examine the word *green* in the context of environmental changes and sustainable development in terms of representative expressions based on its dictionary definition, and compare it with its other uses in the reference corpus of the Slovenian language and terminological sources. The word *green* is presented from a semantic and pragmatic point of view to highlight its multiple meanings in denotation and connotation. The central part of the article presents a corpus analysis of the word *green* with the tool Sketch Engine based on the reference corpus of the Slovenian language Gigafida 2.0 and the terminological source of the online dictionary Termania. The selected word schemes in the Gigafida 2.0 corpus show that on the list of the strongest collocations with the adjective *green*, the phrase *Zeleni Slovenije* ranks in sixth place as the highest placed collocation associated with environment protection (the terminological phrase *green light* is placed highest). In general, the list of the strongest associations containing the word *green* with the meaning of environmental protection includes expressions that refer to political parties and activities and terms that refer to economy and tourism (*Zeleni Slovenije; Zelene doline Žalec, capital, coalition, alternative, leaf, energy, technology, destination, roof, economy, tourism, country, party, Green, environment, reform, scheme, electricity, mobility, flag, backpack (Green Backpack ‘movement in the field of environmental education in kindergartens’), Zeleni kras* (‘brand’), *revolution (green revolution ‘increasing crops’)*). Similarly, Termania shows that one of the most commonly used terms containing the word *green* is the *green book*, which refers to a collection of EU policies regarding environmental issues in various fields. The research results thus show that typical phrases containing the word *green* do not occur only as already established phraseological and terminological phrases but also signal an increase in new terminological uses in European legal regulation and environmental policy. The corpus analysis shows that the popular expression *green transition* is not among the strongest collocations. Further research will show whether the reason for this is that this expression has become established more recently, in the period no longer covered by the Gigafida 2.0 corpus.